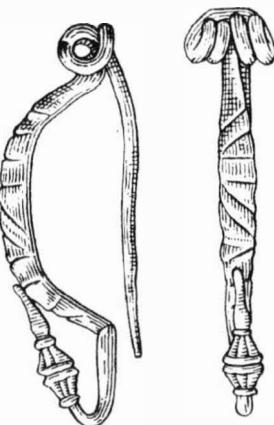

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESkoslovenské akademie věd
v Brně

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

BRNO 1973

logisch melden sie sich zum Aurignacien. Die weiteren Sonden (I—VI) in der nordöstlichen Wand unter der Friedhofsmauer ergänzen besonders das stratigraphische Schema (B. Klíma 1973) und den Rest des schwach entwickelten Bodens, welcher zwischen der oberen Fundschicht und dem Liegenden, orange verfärbten Löss liegt, dessen Bestandteil auch der untere Fundhorizont ist. Eine weitere Sonde im gegenüberliegenden Hügel gewährte keine konstruktiven Feststellungen. Das Hauptprofil und ein Teil der Mammutknochenanhäufung wird durch die Obhut des Heimatkundlichen Institutes in Přerov zweckmäßig hergerichtet und direkt an Ort und Stelle als eine dauernde Präsentation des Fundortes in Předmostí erhalten bleiben.

P A L E O L I T I C K Á S T A N I C E A O S A D A L I D U S L I N E Á R N Í K E R A M I K O U V O T I C Í C H (o k r. O p a v a)

J I R Í P A V E L Č I K , A Ú Č S A V Brno

Při terénním průzkumu se zaměřili pracovníci expositury AÚ ČSAV v Opavě na rozsáhlé pravěké sídliště v prostoru Kamenné hory (kóta 310,4), běžně zvané „Sopka“. Poloha se nachází na jihozápadním okraji obce a náleží k nevysokému pásmu vnějšího předhůří Nízkého Jeseníku, které lemuje pravý břeh říčky Hvozdnice. Ze získané kolekce štípané industrie se podařilo vytřídit několik bíle patinovaných úřítů s retuší, odražených vrchliků plochých jader s negativy mikročepelí apod. Tento soubor lze se vší pravděpodobností datovat do pleistocenu a považovat ho za součást některé z mladopaleolitických kultur. Přesnému relativně chronologickému vročení zatím brání nedostatek artefaktů, umožňujících provedení statistické analýzy.

Podstatná část silexů reprezentuje typickou neolitickou štípanou industrii, v níž převládají různě upravené čepele. Spolu s artefakty byly nalezeny dvě rybářské zářeže s vybroušenými záchyty a zlomek kopytovitého klínu, který nám umožňuje celý soubor datovat do období lineární keramiky. Střepový materiál zatím chybí.

Mimo uvedené nálezy se nám podařilo získat zlomek okraje slovanské nádoby patrně z 9.—10. století a podkovu „pantofli“.

Paläolithische Station und Niederlassung der Träger der Linearbandkeramik in Otice (Bez. Opava). Bei einer Terrainbegehung gelang es Mitgliedern der Expositur des AÚ ČSAV in Opava im Raum der Kote 310,4 südwestlich von Otice, eine näher nicht definierbare paläolithische Industrie, Silexe und Steinwerkzeuge der Träger der Linearbandkeramik und Einzelfunde aus dem slawischen Zeitabschnitt zu gewinnen.

Z Á C H R A N N Ý V Ý Z K U M N E O L I T I C K É H O S Í D L I Š TĚ V M O H E L N I C I U K Ř E M A Č O V S K É H O R Y B N Í K A (o k r. Š u m p e r k)

V L A D I M Í R G O Š , V l a s t i v ē d n ý ú s t a v , Š u m p e r k

Na jaře 1972 byla stavbou silnice na východním okraji Mohelnice narušena část osady z mladší doby kamenné. Sídliště se rozkládá na poli vlevo od silnice k Mírovu v malém údolíčku probíhajícím ve směru západ-východ, kterým protéká potůček Mírovka. Osada leží v nadmořské výšce 273 mm.m. V březnu byla buldozerem odstraněna ornice v trase budoucí silnice v šířce 16 m a do hloubky 40—50 cm a ve žlutém sprašovitém podloží se vyrysovaly jámy. Nálezová situace byla ztížena nerovnoměrnými shrnutinami hlíny, neboť buldozer částečně odstranil i podloží. Stavbou byla zachycena východní část osady kultury volutové, která se těsně západním směrem ke Křemačovskému rybníku. Povrchovými sběry jsou známy nálezy kultury moravské malované a slezské, žádné jámy ale nebyly odkryty.

Při záchranném výzkumu bylo prozkoumáno 9 různě velkých jam, kůlové jamky nebyly rozpoznány. Objekt 1 odkrytý v severní části se skládal ze čtyř jam, které se navzájem prolínaly a jeho severní část nemohla být dokopána, neboť ležela pod hromadou hlíny. Uprostřed v jámě skladající se ze sektorů 3, 4, 7, 8 zhruba o rozměrech 6×7,5 m, bylo do stěn zatesáno sedm pecí a později byla na dně zřízena dvě ohniště. Nerovné dno bylo v hloubce 30—40 cm, výplň tvořila

černá hlína, nad dnem a v blízkosti pecí promíšená malými kousíčky mazanice. Pec 1 měla v půdoryse oválný tvar o rozměrech 120×150 cm, zatesána do sprašové stěny byla 30 cm, výška deformované klenby byla 30 cm. Dno do bělava vypálené bylo vysázené malými říčními valouny. Pec 2 měla v půdoryse tvar nepravidelného oválu o rozměrech 120×120 cm, klenba byla zřícená. U stěn jámy byla kopule zachovaná do výše 15–20 cm. Dno bylo rovné, vysázené malými říčními valouny, které byly překryty hlínou do bělava vypálenou. Pec 3 měla v půdoryse oválný tvar o rozměrech 120×110 cm, zatesána do sprašové hlíny 30 cm. Deformovaná klenba byla 25 cm vysoká, červená mazanice při stěnách byla 10 cm silná. Pec 4 byla v severní části narušena ohništěm B, klenba byla destruovaná. Zachovaný vypalovací prostor měl rozměry 90×90 cm, dno bylo vysázené oblými kameny, překryté hlínou do bílošeda vypálenou. Pec 5 byla v severní části narušena ohništěm B. Zachovaná část měřila 120×65 cm, klenba byla do spraše zatesaná 18 cm. Dno bylo rovné, vysázené říčními valouny, překrytá hlínou do bílošeda vypálenou. Pec 6 byla narušena středověkými náplavovými hlínami, zachovaná část měřila 70×100 cm. Klenba byla zatesaná do stěny 20 cm, vysoká 25 cm. Dno bylo vysázené říčními valouny překryté hlínou do bílošeda vypálenou. Červená hlína ve stěně byla silná 7–10 cm. Pec 7 byla narušena v jižní části ve středověku, zachovaná část měla v půdoryse nepravidelný oválný tvar o rozměrech 140×120 cm. Klenba byla zatesána 30 cm a zachovala se do výšky 25 cm. Dno bylo rovné, vysázené říčními valouny a překryté hlínou do bílošeda vypálenou. Ohniště A mělo v půdoryse obdélníkovitý tvar se zaoblenými rohy o rozměrech 100×140 cm. Dno bylo posázeno malými kameny, přetřené hlínou do bílošeda vypálenou, při okrajích byl 15 cm široký pruh červenavé hlíny. Ohniště B mělo v půdoryse tvar obdélníka se zaoblenými rohy o rozměrech 150×130 cm. Dno bylo vysázeno malými kameny, překryté hlinou do bílošeda vypálenou, při okrajích byla červenavá.

Objekt 2 se také skládal z pěti jam, které se navzájem prolínaly. Největší jáma měla rozměry $450-570 \times 900$ cm, stěny spadaly téměř kolmo dolů a plynule přecházely v nerovné dno, které bylo v hloubce 40–50 cm. V jihozápadní části byla narušena malou jamkou, v jejíž výplni bylo několik střepů kultury moravské malované. Ostatní jámy byly menší, nepravidelného půdorysu, nerovného dna, vyplněné sytě červenou hlínou slabě promíšenou střepy.

Stavbou silniční spojky byl pravděpodobně zachycen východní okraj osady s lineární keramikou, které se táhne západním směrem ke křemačovskému rybníku. Buldozerem byla spolu s ornicí odstraněna horní vrstva spraše a proto nemohly být rozpoznány kúlové jamky. Pro jámu s pecemi nalézáme obdobu na sídlištích v Mohelnici-štěrkovně, Bylanech¹ a autoři výzkumů soudí, že byly zřizovány většinou na okrajích sídelních aglomerací a sloužily k přípravě pokrmů. Tuto hypotetu nelze malými záchrannými výzkumy v Mohelnici prokázat. Zpracování materiálu nebylo ukončeno, rámcově lze sídliště zařadit do mladší fáze volutové keramiky.²

Poznámky:

¹ B. Soudský, Station néolithique de Bylany, Historica II–1960, 30. R. Tichý, Volutové nálezy z Mohelnice u Zábřeha, SbČSSA 2, 210.

² R. Tichý, Osídlení v volutovou keramikou na Moravě, PA LIII–1962, 245–305.

Rettungsgrabung einer neolithischen Siedlung in Mohelnice beim Křemačovský Teich. (Bez. Šumperk). Im Frühjahr 1972 wurde durch den Strassenbau am östlichen Rand von Mohelnice der Teil einer Siedlung aus der jüngeren Steinzeit gestört, welche sich auf dem Feld links von der Strasse nach Mírov in einem kleinen in West-Ostrichtung verlaufenden Tal erstreckt. Mit dem Bulldozer wurde die Ackerkume in der Trasse der zukünftigen Strasse in einer Breite von 16m, 40–50 cm tief entfernt und im gelben Liegenden hoben sich die Gruben ab. Durch den Strassenbau war der östliche Teil einer Niederlassung der Kultur mit Volutenkeramik erfasst worden, welche sich in westlicher Richtung zum Křemačovský Teich erstreckt. Durch Lesefunde sind Belege der Kultur mit mährischer bemalter Keramik und der Schlesischen Kultur bekannt, aber Gruben wurden nicht abgedeckt.

Bei der Rettungsgrabung wurden 9 verschieden grosse Gräben untersucht, Pfostengruben waren nicht kenntlich. Objekt 1, im nördlichen Teil abgedeckt, bestand aus vier Gruben, welche sich gegenseitig überlappten. In der Mitte der Grube mit dem Ausmasse von ungefähr $6 \times 7,5$ m waren in die Wände sieben Feuerherde eingehaut und später hat man am Boden zwei Feuerstellen hergerichtet. Der unebene Boden war 30–40 cm tief, die Ausfüllung bildete schwarze Erde; ober dem Boden und in der Nähe der Feuerherde war sie mit kleinen Lehmbeiwurfstücken durchmengt. Der Boden der Feuerherde war eben, mit kleinen Flussrollsteinen besetzt, mit Lehm verschmiert und weisslich durchgebrannt. Sie waren in die Lösswände 20–30 cm eingebaut. Feuerherd 1 hatte einen ovalen Grundriss im Ausmasse von 120×150 cm, Feuerherd 2 hatte einen unregelmässig ovalen Grundriss im Ausmasse von 120×120 cm, die Kuppel war eingestürzt. Feuerherd 3 hatte einen ovalen Grundriss im Ausmasse von 120×110 cm, Feuerherd 4 war im nördlichen Teil durch Feuerstelle B gestört, die Ausmasse des erhaltenen Teils betrugen 90×90 cm, Feuerherd 5 war ähnlich durch Feuerstelle B gestört, Ausmasse 120×65 cm. Feuerherd 6 war durch mittelalterliche angeschwemmte Erden gestört, die Ausmasse des erhaltenen Teiles betrugen 70×100 cm, Feuerherd 7 war im südlichen Teil durch mittelalterliche Anschwemmungen gestört, die Ausmasse

waren 140×120 cm. Feuerstelle A hatte einen rechteckigen Grundriss mit abgerundeten Ecken, die Ausmasse betragen 100×140 cm. der Boden war mit kleinen mit Erde verschmierten Steinen besetzt und weisslich durchgebrannt. Feuerstelle B war rechteckig; Ausmasse 150×130 cm, von ähnlicher Konstruktion wie die vorherige.

Objekt 2 bestand ebenfalls aus fünf Gruben, welche sich gegenseitig überlappten, die Ausmasse der grössten betragen $450-570 \times 900$ cm. der unebene Boden war $40-50$ tief. Die anderen Objekte waren kleiner, hatten unregelmässige Grundrisse, unebene Böden, ausgefüllt mit satt schwarzer Erde und schwach mit Scherben durchmenigt.

Für die Grube mit den Feuerherden finden wir Analogien z. B. auf den Siedlungen in Mohelnice-Schottergrube und in Bylany.¹ Die Autoren der Grabungen urteilen, dass sie grösstenteils am Rande der Siedlungsagglomerationen angelegt waren und zur Bereitung von Speisen dienten. Die Bearbeitung des Materials ist nicht beendet, rahmenhaft kann man die Siedlung in die jüngere Phase der Volutenkeramik einreihen.²

NÁLEZY ŠTÍPANÉ INDUSTRIE Z KOZMIC (okr. Opava)

LEA WIEGANDOVÁ, Ostravské muzeum, Ostrava

Do Ostravského muzea odevzdal p. Ant. Duroň nálezy štípané pazourkové industrie, nasbírané na podzim r. 1972 na polích u Kozmic, okr. Opava, a to na stejném místě, jako neolitické nálezy z r. 1970.¹

Kromě většího množství pazourkových úšťepů obsahoval nález kýlovité škrabadlo, nevýrazné škrabadlo s retuší jak na dorsální, tak i ventrální straně terminální hrany, ploché úšťepové škrabadlo s jemnou kolmou retuší terminální hrany, jemně retušované drobné drásadlo, klínové rydlo střední a čepelku.

Poznámka:

¹ L. Wiegandová - Neolitické nálezy z Kozmic (okr. Opava), Přehled výzkumu 1970. Brno 1971, 14-15.

Funde der Spaltindustrie aus Kozmice (Bez. Opava). Dem Ostrauer Museum übergab Herr Ant. Duroň Lesefunde von Silexindustrie, die auf den Feldern bei Kozmice, Bez. Opava gefunden wurden.

ANTROPOLOGICKÝ POSUDEK O KOSTŘE Z NEOLITICKÉHO DĚTSKÉHO HROBU Z BLUČINY (okr. Brno-venkov)

MILAN STLOUKAL, Národní muzeum, Praha

Při archeologickém průzkumu u Blučiny v roce 1965 byl objeven mimo jiné také neolitický po-hřeb dítěte ve skrčené poloze.¹ Z lebky se zachovaly zlomky plochých kostí mozkovny, fragment lebeční spodiny, levá polovina horní čelisti a celá dolní čelist. Z postkranialního skeletu jsou zachovány zlomky obratlů a žeber, levostranná lepatka a oba klíčky, všechny dlouhé kosti končetin a zlomky kostí pánevních.

Pro určení staří zemřelého dítěte je nejdůležitější nález korunky dolní levostranné mléčné první stoličky, odpovídající velikosti a stupněm vývoje stavu při narození. Závěr: nález z Blučiny je možno označit za kostřičku novorozence.

Poznámka:

¹ Srov. I. Peškař, Výzkum na sídlišti v trati „Spodní Kolberky“ u Blučiny. Přehled výzkumu 1965. Brno 1966, 50-52.

Anthropologisches Gutachten über das Skelett aus einem neolithischen Kindergrab aus Blučina (Bez. Brno-venkov). Von dem Kinderskelett blieben Bruchstücke von Schädelknochen sowie die Mehrheit der Knochen des postkranialen Skelettes erhalten. Für die Bestimmung des Alters des verstorbenen Kindes ist der Fund einer Krone des unteren Milchmolares am wichtigsten. Nach diesem kann der Fund als Skelett eines Neugeborenen bezeichnet werden.

P R E H L E D V Ý Z K U M Ū 1 9 7 2

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktori: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, A. Životská

Na titulní obálce: laténská spona z Rajhradu

Tiskem: Graflia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Evidenční číslo ÚVTEI—73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné